

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

ΓΝΩΣΤΟΙ
ΜΥΘΟΙ
ΑΓΝΩΣΤΕΣ
ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Η συγγραφή και παραγωγή του εντύπου πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Η Ιθαγένεια στην πράξη».

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν αποτελούν προσωπικές απόψεις του συντάκτη/της συντάκτριας και δεν απηχούν απαραίτητα τις απόψεις του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του ΕΟΧ ή του Διαχειριστή Επιχορήγησης του Προγράμματος Active citizens fund στην Ελλάδα (Ίδρυμα Μποδοσάκη σε συνεργασία με το SolidarityNow).

Το έργο «Η Ιθαγένεια στην πράξη» υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Active citizens fund, με φορέα υλοποίησης το Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity και εταίρο την Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Το πρόγραμμα Active citizens fund, ύψους €13,5 εκατ., χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και είναι μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) περιόδου 2014 – 2021, γνωστού ως EEA Grants. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών και στην ανάδειξη του ρόλου της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active citizens fund για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το SolidarityNow.

Διαβάστε περισσότερα εδώ: www.activecitizensfund.gr

Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity

Το [Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity \(Generation 2.0 RED\)](#) προέκυψε αρχικά το 2006 από τη δράση νέων μεταναστευτικής καταγωγής, που ξεκίνησε ως άτυπη ομάδα αποκαλούμενη «Δεύτερη Γενιά», με αποστολή την εξασφάλιση του δικαιώματος στην ιθαγένεια για την αόρατη γενιά των παιδιών που γεννήθηκαν ή μεγάλωσαν στην Ελλάδα από γονείς μετανάστες. Το Generation 2.0 RED ιδρύθηκε καταστατικά το 2013, στην Αθήνα, από τη συνένωση της ομάδας με το ανεξάρτητο ερευνητικό κέντρο «Ινστιτούτο για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ετερότητα (i-RED)», με στόχο την οργανική σύνδεση της έρευνας με την εμπειρία του πεδίου.

Σήμερα το Generation 2.0 RED είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, που αποτελείται από μια διεπιστημονική ομάδα ανθρώπων διαφορετικής καταγωγής μεταξύ τους, οι οποίοι μοιράζονται το κοινό όραμα ότι όλοι μας, ατομικά και συλλογικά, έχουμε το δικαίωμα να συμμετέχουμε ισότιμα κι ενεργά σε μια κοινωνία που σέβεται τη διαφορετικότητα. Η αποστολή του Generation 2.0 RED υλοποιείται βάσει μιας ολιστικής προσέγγισης, αφού παρεμβαίνει στο ατομικό, κοινωνικό και θεσμικό επίπεδο με στόχο την ενδυνάμωση ατόμων και κοινοτήτων για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας και της διαφορετικότητας καθώς και την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων.

Επομένως ο οργανισμός παρακολουθεί ενεργά τα ζητήματα ιθαγένειας ήδη από το 2006: την ψήφιση του Ν.3838/2010, την κοινωνική αδικία που προκλήθηκε από την [Απόφαση 460/2013 του Συμβουλίου της Επικρατείας](#) που έκρινε αντισυνταγματικές δύο από τις καινοτομίες που έφερε ο νόμος αυτός,¹ έπειτα την ψήφιση του Ν.4332/2015, που έδωσε τελικά [το δικαίωμα κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας στα παιδιά των μεταναστών](#) που γεννήθηκαν και/ή μεγάλωσαν στην Ελλάδα, μέχρι τον Ν.4604/2019 και πρόσφατα τον Ν.4735/2020, που έφεραν σημαντικές αλλαγές στο σύστημα της πολιτογράφησης. Από το 2015 που κατοχυρώνεται νομικά η ιθαγένεια δεύτερης γενιάς, το Generation 2.0 RED παρακολουθεί αδιαλείπτως την εφαρμογή της νομοθεσίας για την κτήση ιθαγένειας και τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, τον Ιούλιο του 2020 δημοσίευσε την [Έκθεση για τις Διευθύνσεις Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών](#).

¹ Πρώτη καινοτομία ήταν η καθιέρωση ειδικών διαδικασιών κτήσης της Ελληνικής Ιθαγένειας για τα παιδιά των μεταναστών (Δεύτερη Γενιά) είτε από τη γέννησή τους, εάν οι γονείς τους διέμεναν μόνιμα και νόμιμα στη χώρα επί τουλάχιστον πέντε συνεχόμενα έτη, είτε κατόπιν επιτυχούς ολοκλήρωσης της παρακολούθησης έξι τουλάχιστον τάξεων της ελληνικής εκπαίδευσης. Η δεύτερη καινοτομία ήταν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης για ορισμένες κατηγορίες νομίμως διαμενόντων υπκόων τρίτων χωρών, καθώς και για τους ομογενείς.

Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Η [Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου](#) είναι σωματείο με πολυετή δράση στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (έτος ίδρυσης 1953).

Συμμετέχει στην Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών των Δήμων Αθηναίων και Θεσσαλονίκης και στο Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας. Είναι μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Από το 2011, σε συνεργασία με δύο εταίρους, έχει επιλεγεί από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ως εθνικό σημείο επαφής για την Ελλάδα με σκοπό τη συγκέντρωση στοιχείων και πληροφοριών σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων και διακρίσεων.

Στους τομείς παρέμβασής της περιλαμβάνονται ζητήματα που αφορούν μεταξύ άλλων: το σεξισμό και την έμφυλη βία, τις μειονότητες, τη μετανάστευση και το άσυλο, τη ρητορική του μίσους και τη ρατσιστική βία, τη δικαιοσύνη, το σωματωριστικό σύστημα καθώς και τις σχέσεις κράτους-εκκλησίας. Τα μέσα με τα οποία εκπληρώνονται οι σκοποί της είναι η μελέτη των προβλημάτων των πολιτών, η υποβολή προτάσεων και νομοτεχνικών ρυθμίσεων για την επίλυσή τους, η άσκηση συνηγορίας, η στρατηγική επίλυση υποθέσεων, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και η εμπάθυνση του δημοσίου διαλόγου γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της διοργάνωσης διαλέξεων, συνεδρίων, καμπανιών, δημοσιεύσεων και λοιπών εκδηλώσεων.

Από το 2008 έως το 2009 επεξεργάστηκε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ένα [σχέδιο νομοθετικής πρωτοβουλίας για έναν νέο Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας](#). Το σχέδιο αυτό αποτέλεσε το θεμέλιο της μεταρρύθμισης του 2010. Στη συνέχεια, το 2012 πραγματοποίησε τη διαδικτυακή καμπάνια με τίτλο «[Τα παιδιά των μεταναστών που ζουν στην Ελλάδα έχουν δικαίωμα στην ελληνική ιθαγένεια](#)» και τοποθετήθηκε [ως διάδικος ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας](#) στην υπόθεση που αφορούσε τη συνταγματικότητα των μεταρρυθμίσεων του 2010. Έκτοτε παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στο πεδίο της ιδιότητας του πολίτη συμβάλλοντας με τη νομική της ειδημοσύνη με όποιον τρόπο κρίνει πρόσφορο για την εδραίωση του κράτους δικαίου σε αυτό το πεδίο. Στο πλαίσιο αυτό, μετά τις πρόσφατες νομοθετικές εξελίξεις, η ΕΛΕΔΑ δημοσίευσε την ανακοίνωση [«Ιθαγένεια σε αποκλεισμό»](#).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λίγα λόγια για το έντυπο «Ελληνική ιθαγένεια: Γνωστοί μύθοι – Άγνωστες αλήθειες»	08
Μύθος 01: «Άλλο ιθαγένεια και άλλο υπηκοότητα»	10
Μύθος 02: «Τα παιδιά των πολιτών τρίτων χωρών παίρνουν την ελληνική ιθαγένεια κατευθείαν μόλις γεννηθούν στη χώρα»	10
Μύθος 03: «Το ελληνικό κράτος μοιράζει ταυτότητες, γίνονται μαζικές “ελληνοποιήσεις” ακόμα και παράτυπων μεταναστών»	12
Μύθος 04: «Όσα άτομα έχουν παιδιά που έχουν πάρει ελληνική ιθαγένεια ή είναι παντρεμένα με Ελληνίδα/α πολίτη παίρνουν αυτόματα την ελληνική ιθαγένεια μετά από κάποια χρόνια»	14
Μύθος 05: «Οι γραπτές εξετάσεις, αντί για την προφορική συνέντευξη που ίσχυε μέχρι πρόσφατα, θα κάνουν το σύστημα πολιτογράφησης αδιάβλητο»	15
Μύθος 06: «Τα αυστηρά οικονομικά κριτήρια που προστέθηκαν πρόσφατα στην πολιτογράφηση ισχύουν ήδη για τις άδειες διαμονής»	16
Μύθος 07: «Η διαδικασία για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας ολοκληρώνεται μέσα σε περίπου έναν χρόνο από την αίτηση»	17
Μύθος 08: «Από τη στιγμή που δημοσιεύεται η απόφαση για την κτήση ιθαγένειας, το άτομο αποκτά αυτόματα όλα τα δικαιώματα του πολίτη και μπορεί να ψηφίζει»	18
Μύθος 09: «Με την ισχύουσα νομοθεσία παίρνουν ιθαγένεια άτομα που το μόνο που θέλουν είναι να φύγουν από την Ελλάδα. Τους ενδιαφέρει το διαβατήριο και όχι η ελληνική ταυτότητα»	19
Μύθος 10: «Ο Τομ Χανκς, για να πολιτογραφηθεί Έλληνας, πέρασε από τις ίδιες διαδικασίες που περνάνε κι όλοι οι υπόλοιποι»	20
Μύθος 11: «Είναι πολύ εύκολο για ένα άτομο που ζει δεκαετίες στη χώρα να πάρει την ελληνική ιθαγένεια»	21

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ: ΓΝΩΣΤΟΙ ΜΥΘΟΙ – ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ»

Το έργο «Η Ιθαγένεια στην πράξη» απαντά για πρώτη φορά στην ανάγκη για αποτίμηση της διοικητικής διαδικασίας απόδοσης της ιθαγένειας στην Ελλάδα, για να συνεισφέρει στην ίση πρόσβαση στο δικαίωμα αυτό. Το έργο επιχειρεί να αναζητήσει και να προτείνει τρόπους και λύσεις, ώστε η δημόσια διοίκηση να βελτιώσει αυτή τη διαδικασία. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενημέρωση του κοινού σχετικά με το σημαντικό θέμα της ουσιαστικής πρόσβασης στην ιδιότητα του πολίτη.

Το έντυπο «**Ελληνική ιθαγένεια: Γνωστοί μύθοι – Άγνωστες αλήθειες**» αποτελεί δράση του έργου «Η Ιθαγένεια στην πράξη». Ο οργανισμός **Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity** είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία και την παραγωγή του, στην οποία συνέβαλε η **Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**.

Το έντυπο αυτό, λοιπόν, αποσκοπεί να καλύψει το κενό ενημέρωσης και την έλλειψη ουσιαστικού διαλόγου για ένα θέμα που μας αφορά όλους: *την ιδιότητα του πολίτη*.

Παρουσιάζονται εδώ οι «μύθοι» και ορισμένες από τις βασικές κοινοτοπίες και παρανοήσεις που κυκλοφορούν γύρω από τη μετανάστευση, τη συμπερίληψη και την ιθαγένεια, απόψεις που αναπαράγονται και τελικά εδραιώνονται στην κοινή αντίληψη ως αλήθειες.

Οι ισχυρισμοί που παρατίθενται είναι αυτοί που τείνουν να δαιωνίζονται κυρίως μέσα από τον δημόσιο διάλογο και τα ΜΜΕ, καθώς και ορισμένοι που προέκυψαν από έρευνα μέσω ερωτηματολογίου, όπου συμμετείχαν 20 άτομα διαφορετικού κοινωνικού προφίλ.

Σε αυτά έρχεται να απαντήσει το παρόν έντυπο, αντιπαραβάλλοντας τεκμηριωμένα στοιχεία και τελικά αποδομώντας μη ισχύουσες αντιλήψεις. Έτσι, οι απαντήσεις προέρχονται από τη νομοθεσία –όπως ισχύει μέχρι και τη δημοσίευση του παρόντος– και από τη συνεχή παρακολούθηση, καταγραφή και δημοσιοποίηση των ζητημάτων γύρω από την ελληνική ιθαγένεια που εντοπίζονται στο πλαίσιο του έργου.

Ως προς το νομικό πλαίσιο, κύριες πηγές τεκμηρίωσης είναι ο Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας (Ν. 3284/2004, όπως ισχύει με τις τροποποιήσεις κυρίως του 2010, του 2015, του 2019 και του 2020) και ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν. 4251/2014, όπως ισχύει).

Ως προς την παρακολούθηση, καταγραφή και δημοσιοποίηση των ζητημάτων, περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα ithageneia.gr.

ΜΥΘΟΣ

01

«ΑΛΛΟ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ»

Οι όροι «ιθαγένεια» και «υπηκοότητα» είναι ταυτόσημοι και δηλώνουν τον νομικό δεσμό που συνδέει το άτομο με την πολιτεία. Στην ελληνική νομοθεσία και τα λοιπά νομικά κείμενα, ο επίσημος όρος που χρησιμοποιείται είναι η «ιθαγένεια». Παρότι η λέξη «υπηκοότητα» συνεχίζει να χρησιμοποιείται, ακόμη και σε επίσημα έγγραφα, θεωρείται σήμερα παρωχημένη. Συνδέεται με τον θεσμό της βασιλείας και η ίδια η λέξη «υπήκοος» προέρχεται ετυμολογικά από το ρήμα «υπακούω». Ο όρος «ιθαγένεια» προέρχεται από το «ιθύς + γένος», «απευθείας εκ του γένους» δηλαδή, και για τον λόγο αυτόν πολύς κόσμος νομίζει ότι «υπηκοότητα αποκτάς, ιθαγένεια όμως όχι». Αυτό είναι εντελώς παραπλανητικό, καθώς οι νομικοί όροι δεν κρίνονται από την ετυμολογική τους καταγωγή αλλά από τη σημασία τους. Επομένως, ιθαγένεια ίσον υπηκοότητα.

ΜΥΘΟΣ

02

«ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΤΕΥΘΕΙΑΝ ΜΟΛΙΣ ΓΕΝΝΗΘΟΥΝ ΣΤΗ ΧΩΡΑ»

Στην Ελλάδα δεν ισχύει, ούτε ίσχυσε ποτέ, το αυτόματο «δίκαιο του εδάφους» (*Jus soli*), δηλαδή η απευθείας απόκτηση ιθαγένειας με τη γέννηση στην ελληνική επικράτεια. Στην Ελλάδα, όπως και σε όλη την Ευρώπη, ισχύει το «δίκαιο του αίματος» (*Jus sanguinis*), δηλαδή η απευθείας απόκτηση της ιθαγένειας του γονέα/των γονέων.

Τα παιδιά που γεννιούνται στην Ελλάδα από γονείς με ιθαγένεια άλλου κράτους **δεν** παίρνουν την ελληνική ιθαγένεια αυτόματα, αλλά μόνο αφού εγγραφούν στην Α' Δημοτικού και μόνο εφόσον πληρούνται τα αυστηρά κριτήρια πολυετούς νόμιμης διαμονής των γονέων τους στην Ελλάδα.

Ένας άλλος τρόπος για ν' αποκτήσει την ιθαγένεια ένα παιδί που έχει γεννηθεί στην Ελλάδα –ή ένα νεαρό άτομο που ήρθε σε μικρή ηλικία– είναι να ολοκληρώσει επιτυχώς 9 χρόνια σε δημοτικό και γυμνάσιο ή 6 χρόνια σε γυμνάσιο και λύκειο ή να έχει απολυτήριο ελληνικού λυκείου και πτυχίο ελληνικού ΤΕΙ ή ΑΕΙ.

Οι παραπάνω δύο κατηγορίες αποτελούν τη λεγόμενη «ιθαγένεια της δεύτερης γενιάς», που στηρίζεται στο τεκμήριο της ελληνικής παιδείας, το οποίο κατά τον νομοθέτη αποτελεί το πιο ισχυρό κριτήριο ένταξης.

Έτσι, τα παιδιά των πολιτών τρίτων χωρών **δεν** παίρνουν την ελληνική ιθαγένεια με το που γεννιούνται στη χώρα, αλλά μετά από μια μακρά διαδικασία.

Τα μόνα παιδιά που αποκτούν ιθαγένεια με τη γέννησή τους, αν και προέρχονται από αλλοδαπούς γονείς, είναι η λεγόμενη «τρίτη γενιά». Το 2010 ο νομοθέτης προέβλεψε ορθώς την αυτοδίκαιη κτήση της ελληνικής ιθαγένειας γι' αυτή την περίπτωση, θεωρώντας πως η παρέλευση τριών γενεών (παπούδες, γονείς και παιδιά) στην ελληνική επικράτεια είναι ικανός λόγος για εξομοίωση του πληθυσμού αυτού με τους Έλληνες εξ αίματος. Επομένως, τα εγγόνια των μεταναστών που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα γίνονται Έλληνες με τη γέννησή τους. Αυτό είναι το λεγόμενο «διπλό δίκαιο του αίματος» και είναι το μόνο που ισχύει στην Ελλάδα.

Η διαδικασία για την απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας από ανθρώπους με μεταναστευτική καταγωγή έχει συγκεκριμένα και αυστηρά κριτήρια βάσει νόμου και γίνεται με δύο τρόπους:

α) με αίτηση-δήλωση για παιδιά και νέες/νέους δεύτερης γενιάς, επειδή γεννήθηκαν στη χώρα και/ή φοίτησαν στο ελληνικό σχολείο,

β) με πολιτογράφηση, δηλαδή με αίτηση ενήλικα, για όσα άτομα ζουν στη χώρα και:

- Είναι πολίτες κρατών μελών της ΕΕ ή έχουν άδεια διαμονής ως σύζυγοι Ελλήνων πολιτών που έχουν αποκτήσει μαζί παιδί. Μπορούν να καταθέσουν αίτηση πολιτογράφησης μετά από 3 έτη συνεχούς νόμιμης διαμονής.

- Κατέχουν ήδη άδειες διαμονής που προσδίδουν ισχυρό καθεστώς διαμονής (προσφυγικό καθεστώς, επικουρική προστασία, ανθρωπιστικοί λόγοι, επί μακρόν διαμένοντος, μέλη οικογένειας Ελλήνων πολιτών, δεύτερη γενιά, δεκαετίας). Μπορούν να καταθέσουν αίτηση πολιτογράφησης μετά από 7 έτη συνεχούς μόνιμης διαμονής.

- Κατέχουν τους υπόλοιπους τύπους αδειών διαμονής (π.χ. εξαρτημένης εργασίας, εξαιρετικοί λόγοι κ.λπ.). Μπορούν να καταθέσουν αίτηση πολιτογράφησης αφού έχουν συμπληρώσει 12 έτη συνεχούς νόμιμης διαμονής.

Εκτός από αυτά τα κριτήρια, οι παραπάνω ομάδες δικαιούχων θα πρέπει επιπλέον να πιστοποιήσουν, μέσω γραπτών εξετάσεων του Υπουργείου Εσωτερικών, τις γνώσεις τους στην ελληνική γλώσσα και σε τέσσερις θεματικές ενότητες: Ιστορία, Γεωγραφία, Πολιτικό θεσμό

και Πολιτισμός της χώρας. Τέλος, χρειάζεται να πληρούν οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια, όπως σταθερή εργασία, φορολογία όλων των τελευταίων ετών διαμονής στη χώρα, οικογενειακούς δεσμούς κ.ο.κ., τα οποία αποδεικνύουν ενώπιον επιτροπής τριών υπαλλήλων της Γενικής Γραμματείας Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών.

Με την ευκαιρία αυτή, να ξεκαθαρίσουμε ότι ο όρος «ελληνοποίηση» είναι αδόκιμος όταν συνδέεται με την ελληνική ιθαγένεια, καθώς δεν υπάρχει στην έννομη τάξη. Χρησιμοποιήθηκε τη δεκαετία του 1990 με αρνητικό πρόσημο προκειμένου να καλύψει τις κτήσεις ιθαγένειας ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ. Γενικότερα, ως όρος χρησιμοποιείται μόνο όταν αναφερόμαστε σε μια ξένη φράση ή λέξη που οικειοποιούμαστε στα ελληνικά ή όταν αναφερόμαστε σε εμπορικά προϊόντα. Η χρήση του, λοιπόν, είναι αυθαίρετη και υποτιμητική, εφόσον δεν αναφερόμαστε σε προϊόντα από άλλες χώρες, αλλά σε ανθρώπους και διαδικασίες που ένα δημοκρατικό κράτος έχει θέσει για την απόκτηση της ιθαγένειας.

Επομένως, το ελληνικό κράτος **ούτε** μοιράζει ταυτότητες **ούτε** κάνει μαζικές «ελληνοποιήσεις». Η νομοθεσία που ισχύει θέτει αυστηρά κριτήρια, όπως συμβαίνει και στα περισσότερα κράτη του κόσμου, και όσα άτομα ενδιαφέρονται ν' αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια πρέπει να περάσουν από μια ιδιαίτερα δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία με πολλαπλά εμπόδια και μεγάλες καθυστερήσεις. Η κτήση, μάλιστα, ιθαγένειας με πολιτογράφηση είναι μια εξαιρετικά αργή, δαπανηρή και κοπιαστική διαδικασία: η πολιτογράφηση είναι, χωρίς υπερβολή, η πιο σύνθετη και «βαριά» διοικητική διαδικασία της ελληνικής έννομης τάξης.

«ΟΣΑ ΑΤΟΜΑ ΕΧΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΕΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ Ή ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΑ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΔΑ/Α ΠΟΛΙΤΗ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΑΥΤΟΜΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΑ ΧΡΟΝΙΑ»

Οι μετανάστες/ριες που έχουν παιδιά Έλληνες ή έχουν παντρευτεί ή συνάψει σύμφωνο συμβίωσης με Ελληνίδα/Έλληνα περνούν κανονικά από τη διαδικασία της πολιτογράφησης και πρέπει να πληρούν όλα τα προαπαιτούμενα που ισχύουν γενικά (συνεχή έτη νόμιμης διαμονής, γραπτές εξετάσεις, οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια κ.ο.κ.). Ο οικογενειακός δεσμός με Ελληνίδα/Έλληνα παίζει ρόλο μόνο κατά τη συνεκτίμηση των κριτηρίων κοινωνικής ένταξης, ως μίας από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης. Και ορθώς συνεκτιμάται θετικά, όπως εξάλλου γίνεται σε όλες τις χώρες του κόσμου. Είναι απολύτως λογικό, ο/η σύζυγος Έλληνα πολίτη ή, ακόμη περισσότερο, ο γονέας παιδιού που είναι πολίτης της χώρας να διαθέτει ένα πρόσθετο τεκμήριο κοινωνικής ένταξης. Το αντίθετο θα ήταν άδικο και παράλογο.

Η διαφορά που εντοπίζεται στις τυπικές προϋποθέσεις είναι ότι οι σύζυγοι Ελλήνων πολιτών, που έχουν αποκτήσει μαζί και παιδί, μπορούν να καταθέσουν για πολιτογράφηση μετά από 3 χρόνια νόμιμης διαμονής, αντί για 7 χρόνια που ισχύει για τους υπόλοιπους τύπους αδειών διαμονής μακράς διάρκειας.

Επομένως, οι γονείς ή οι σύζυγοι Ελλήνων πολιτών **δεν** παίρνουν απευθείας ελληνική ιθαγένεια λόγω του οικογενειακού τους δεσμού, απλώς ο δεσμός συνεκτιμάται θετικά στην κρίση της διοίκησης – και δικαίως.

«ΟΙ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ, ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ
ΠΟΥ ΙΣΧΥΕ ΜΕΧΡΙ ΠΡΟΣΦΑΤΑ, ΘΑ ΚΑΝΟΥΝ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΑΔΙΑΒΛΗΤΟ»

ΜΥΘΟΣ
05

Οι γραπτές εξετάσεις Πανελλαδικού τύπου για την απόκτηση του Πιστοποιητικού Επάρκειας Γνώσεων για την Πολιτογράφηση

(ΠΕΓΠ), οι οποίες καθιερώθηκαν πρόσφατα, μπορούν ως έναν βαθμό να εξασφαλίσουν ότι η διαδικασία θα είναι αδιάβλητη και διαφανής. Δεν μπορούν όμως να εξασφαλίσουν κατά πόσο θα είναι δίκαιο το νέο σύστημα, ούτε εξυπηρετούν τον σκοπό της πολιτογράφησης. Ο βαθμός ένταξης στην ελληνική κοινωνία είναι αυτό που μετράει. Πώς μπορεί να εξακριβωθεί κάτι τέτοιο αποτελεσματικά και αντικειμενικά μόνο μέσα από ένα γραπτό τεστ υψηλού επιπέδου γνώσεων; Η κοινωνική ένταξη δεν είναι εγκυκλοπαιδικό ζήτημα ούτε πρέπει να γίνει.

Οι περισσότερες από τις ερωτήσεις που περιέχει η Τράπεζα Θεμάτων δεν συμβάλλουν στη διακρίβωση της ένταξης των εξεταζόμενων και απαιτούν στείρα απομνημόνευση των απαντήσεων. Πώς προκύπτει ότι ένας μετανάστης είναι ενταγμένος επειδή έμαθε ποιο ήταν το σημαντικότερο ίδρυμα του Ποντιακού Ελληνισμού τον 17ο αιώνα; Ή αλλιώς, πόσοι Έλληνες γνωρίζουν τι ήταν η Φεντερασιόν; Πολιτογράφηση δεν σημαίνει εισαγωγή σε κάποια ανώτατη σχολή αλλά κτήση της ιδιότητας του πολίτη.

Επιπλέον, ο αυξημένος βαθμός δυσκολίας της Τράπεζας Θεμάτων και το είδος των ερωτήσεων για τις εξετάσεις του ΠΕΓΠ παραγνώνίζουν τελείως το κοινό των εξεταζόμενων όπου απευθύνονται. Έτσι, το νέο σύστημα γραπτής εξέτασης αποκλείει ευθύς εξαρχής ένα μεγάλο μέρος πολιτών τρίτων χωρών από την όλη διαδικασία και καταντά αποτρεπτικό για τους περισσότερους. Ιδίως οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ή όσοι ασχολούνται με χειρωνακτική εργασία, και ενδεχομένως δεν είναι εξοικειωμένοι με τον ελληνικό γραπτό λόγο, έχουν αντικειμενική αδυναμία ν' ανταποκριθούν στη νέα αυτή εξέταση. Το σύστημα **δεν** αρκεί να είναι αδιάβλητο αλλά ταυτόχρονα πρέπει να είναι και δίκαιο.

ΜΥΘΟΣ 06 «ΤΑ ΑΥΣΤΗΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΤΕΘΗΚΑΝ ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΙΣΧΥΟΥΝ ΗΔΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΔΕΙΕΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ»

Στο νέο σύστημα πολιτογράφησης μπήκαν για πρώτη φορά συγκεκριμένα τεκμήρια οικονομικής ένταξης. Οι αιτούσες και οι αιτούντες θα πρέπει ν' αποδείξουν ότι τα προηγούμενα 3, 5 ή 7 έτη πριν την κατάθεση της αίτησης –ανάλογα με τον τύπο διαμονής που διαθέτουν– είχαν επαρκές εισόδημα. Ως «επαρκές» ορίζεται το ετήσιο εισόδημα βάσει κατώτατου μισθού και υπολογίζεται από 7.500 ευρώ και πάνω. Η πρόβλεψη για επαρκές εισόδημα αυστηροποιεί υπέρμετρα τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που τα ενδιαφερόμενα άτομα θα πρέπει να πληρούν και αγνοεί πλήρως την ελληνική οικονομική πραγματικότητα των τελευταίων ετών. Επίσης υποτιμά τον σκοπό που εξυπηρετεί η πολιτογράφηση, που δεν είναι άλλος απ' το να δοθεί η ιδιότητα του πολίτη στο άτομο που έχει ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία. Έτσι, τα οικονομικά κριτήρια συρρικνώνουν τον αριθμό των ικανών προς πολιτογράφηση αλλοδαπών με τρόπο αδόκιμο και άδικο.

Το επιχείρημα ότι τέτοια κριτήρια υπάρχουν και για τις άδειες διαμονής καταρρίπτεται αμέσως, αν μπει κανείς στον κόπο να διαβάσει τον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης. Εκεί προβλέπονται πάνω από 30 κατηγορίες αδειών διαμονής. Μόνο για 3 από αυτές ζητούνται συγκεκριμένα αυστηρά οικονομικά κριτήρια: για την άδεια επί μακρόν διαμένοντος, για τα οικονομικά ανεξάρτητα άτομα και για τη μόνιμη άδεια επενδυτή. Επομένως, σε καμία περίπτωση δεν ισχύει ότι όλοι οι μετανάστες πρέπει ν' αποδείξουν επαρκές εισόδημα για ν' αποκτήσουν άδεια διαμονής. Οι άδειες που κατέχει η πλειοψηφία του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ελλάδα βασίζονται στον βαθμό ένταξης στη χώρα: χρόνια διαμονής, δεύτερη γενιά, ύπαρξη εξαρτημένης εργασίας, οικογενειακοί δεσμοί με Έλληνα/νίδα ή πολίτη ΕΕ, σπουδές. Ως προς την εξαρτημένη εργασία, μάλιστα, δεν χρειάζεται να αποδεικνύεται η συνεχής αδιάκοπη εργασία, αλλά να συμπληρώνεται ένας ελάχιστος αριθμός ενσήμων τα τελευταία έτη.

Οπότε, τα αυστηρά οικονομικά κριτήρια **δεν** ισχύουν για τις άδειες διαμονής που **δεν** συνδέονται με οικονομική και επιχειρηματική δραστηριότητα στη χώρα.

«Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΣΕ ΠΕΡΙΠΟΥ ΕΝΑΝ ΧΡΟΝΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ»

ΜΥΘΟΣ
07

Πράγματι, ο Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας ορίζει 1 έτος συνολικά για τη διαδικασία πολιτογράφησης, ενώ για την ιθαγένεια δεύτερης γενιάς ορίζει 6 μήνες για τις αιτήσεις ανηλίκων και 1 έτος για τις αιτήσεις ενηλίκων. Η πραγματικότητα, όμως, διαφέρει κατά πολύ.

Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Ιθαγένειας, τον Μάιο του 2021 οι εκκρεμείς αιτήσεις ξεπερνούσαν τις 30.000. Η εξέταση των αιτήσεων αυτών –ιδίως στα μεγάλα αστικά κέντρα– μπορεί να παρατείνεται από 7 έως και 8 χρόνια από την ημερομηνία κατάθεσής τους. Αν δε κάποιος μπει στον κόπο να κάνει μια έρευνα στα ΦΕΚ απόδοσης ιθαγένειας, θα δει αποφάσεις πολιτογράφησης από 9 έως και 10 χρόνια αναμονής, ενώ έχουν υπάρξει πρόσφατα και αποφάσεις για αιτήσεις που κατατέθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 (όχι δεν πρόκειται για τυπογραφικό λάθος!). Το ίδιο συμβαίνει και με τη δεύτερη γενιά. Οι τόσο μεγάλες καθυστερήσεις σ' αυτή την περίπτωση είναι ακόμα πιο αδικαιολόγητες, καθώς η διαδικασία αυτή δεν περιλαμβάνει τα διάφορα στάδια της πολιτογράφησης. Στις ήδη υπάρχουσες αργοπορίες ήρθαν να προστεθούν οι τελευταίες διοικητικές αλλαγές που έχουν επιβραδύνει ακόμα περισσότερο τη διαδικασία. Σήμερα στην Αττική, οι καθυστερήσεις στις αιτήσεις τις 2ης γενιάς φτάνουν τα 3 έως 4 χρόνια από την ημέρα κατάθεσης.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, λοιπόν, έρχεται να διαψευστεί όχι μόνο η εύλογη σκέψη πολλών αλλά και όσα ορίζει ο ίδιος ο νόμος. Όχι, η διαδικασία απόκτησης ελληνικής ιθαγένειας **δεν** ολοκληρώνεται ούτε σε ένα ούτε σε δύο αλλά σε πολύ περισσότερα χρόνια.

«ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΕΤΑΙ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΤΗΣΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ, ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΑΠΟΚΤΑ ΑΥΤΟΜΑΤΑ ΟΛΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΚΑΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΨΗΦΙΖΕΙ!»

Στην πράξη η διαδικασία είναι πιο πολύπλοκη και χρονοβόρα απ' όσο νομίζουμε. Μετά την απόφαση για την κτήση ιθαγένειας –και την ορκωμοσία για την πολιτογράφηση– ακολουθεί η διαδικασία της δημοτολόγησης, η εγγραφή δηλαδή του νέου πολίτη στους καταλόγους του Δήμου όπου κατοικεί. Τέλος, αφού ολοκληρωθεί και αυτό το στάδιο, ο πολίτης πηγαίνει στο Αστυνομικό Τμήμα για να εκδώσει ελληνική ταυτότητα. Η αναμονή από την απόφαση μέχρι την κλήση για δημοτολόγηση μπορεί να πάρει πολλούς μήνες. Ειδικά για τους άντρες, μέχρι πρόσφατα υπήρχαν μεγάλες καθυστερήσεις στα μητρώα αρρένων, με αποτέλεσμα η ολοκλήρωση της διαδικασίας να κολλάει για πολύ καιρό.

Άρα, το άτομο **δεν** αποκτά αυτόματα όλα τα δικαιώματα του πολίτη, **ούτε** μπορεί να ψηφίσει αμέσως μόλις δημοσιευτεί η απόφαση για την κτήση ιθαγένειας.

**«ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ
ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΤΟ ΜΟΝΟ ΠΟΥ ΘΕΛΟΥΝ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΦΥΓΟΥΝ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΤΟΥΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ
ΚΑΙ ΟΧΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ»**

ΜΥΘΟΣ
09

Καταρχάς, οι πολίτες τρίτων χωρών έχουν το δικαίωμα να μεταναστεύσουν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και να παραμείνουν εκεί για λόγους εργασίας, εφόσον είναι κάτοχοι της άδειας διαμονής «επί μακρόν διαμένοντος» ή κάτοχοι άδειας διαμονής ως «μέλος οικογένειας Έλληνα ή Ευρωπαίου πολίτη». Δεν χρειάζονται δηλαδή ελληνικό διαβατήριο, καθώς νομοθετικά έχουν ήδη το παραπάνω δικαίωμα. Την περασμένη δεκαετία, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης πολλοί μετανάστες που είχαν το δικαίωμα από τον νόμο έφυγαν από την Ελλάδα προς αναζήτηση καλύτερης εργασιακής προοπτικής – ακριβώς όπως και εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες πολίτες. Κι αναρρωτιόμαστε, ποιος θα έμπαινε στον λαβύρινθο της απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας μόνο και μόνο για να πάρει ένα «χαρτί»; Ειδικά τη στιγμή που δεν είναι απαραίτητο σε όλες τις περιπτώσεις.

Όπως και να 'χει, το κράτος αποδίδει την ελληνική ιθαγένεια σε άτομα που διαπιστώνει ότι έχουν ισχυρούς βιοτικούς δεσμούς με τη χώρα, με βάση ιδιαίτερα αυστηρές τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις. Και σε τελική ανάλυση, από τη στιγμή που ένας άνθρωπος πολιτογραφείται, λαμβάνει την ελληνική ταυτότητα και το διαβατήριο και **έχει την ελεύθερη επιλογή να τα χρησιμοποιήσει κατά βούληση, όπως κάθε Έλληνας.**

«Ο ΤΟΜ ΧΑΝΚΣ, ΓΙΑ ΝΑ ΠΟΛΙΤΟΓΡΑΦΗΘΕΙ ΕΛΛΗΝΑΣ, ΠΕΡΑΣΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΝΑΝΕ ΚΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟΙ»

Ο Τομ Χανκς πήρε την ελληνική ιθαγένεια με την ειδική σύντομη διαδικασία της τιμητικής πολιτογράφησης. Σύμφωνα με τον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας, ένας αλλοδαπός μπορεί να πολιτογραφηθεί Έλληνας εφόσον «προσέφερε στην Ελλάδα εξαιρετικές υπηρεσίες ή του οποίου η πολιτογράφηση μπορεί να εξυπηρετήσει εξαιρετικό συμφέρον της χώρας». Η τιμητική πολιτογράφηση εκδίδεται με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών. Η διαδικασία αυτή **δεν** περιλαμβάνει εξετάσεις **ούτε** διακρίβωση του βαθμού της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης των αλλοδαπών.

Οι όροι «εξαιρετικές υπηρεσίες» και «εξαιρετικό συμφέρον» είναι αρκετά αόριστοι, οπότε μπορούν εύκολα να συμπεριλάβουν μια μεγάλη γκάμα περιπτώσεων. Ο Τομ Χανκς αλλά και άλλοι, όπως τα μέλη της οικογένειας Αντετοκούνμπο, ο Υπουργός Πολιτικής Προστασίας Χρήστος Στυλιανίδης, η συγγραφέας Βικτόρια Χίσλοπ, ακόμα και επιχειρηματίες της διεθνούς οικονομικής σκηνής έχουν πάρει την ελληνική ιθαγένεια μέσω αυτής της οδού. Μια ακόμη περίπτωση είναι η τιμητική πολιτογράφηση που δόθηκε στους ψαράδες που διέσωσαν κόσμο από τη θάλασσα κατά την καταστροφική πυρκαγιά στο Μάτι το 2018.

«ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΕΥΚΟΛΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΑΤΟΜΟ ΠΟΥ ΖΕΙ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΝΑ ΠΑΡΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ»

Διαβάζοντας προσεκτικά όλα τα παραπάνω, **ο μύθος αυτός καταρρίπτεται. Δεν είναι καθόλου** εύκολο για έναν άνθρωπο που ζει για δεκαετίες στη χώρα να πάρει την ελληνική ιθαγένεια.

Το να στερείς την ιθαγένεια από ανθρώπους που ζουν, προσφέρουν, φορολογούνται και υπόκεινται στους νόμους της χώρας δεν συνάδει με τις αρχές του κράτους δικαίου. Σύμφωνα με τις αξίες της δημοκρατίας και τα θεμελιώδη δικαιώματα, ένας άνθρωπος που ζει πολλά χρόνια σε οποιαδήποτε χώρα θα πρέπει να έχει δίκαιη και απρόσκοπτη πρόσβαση στην ιδιότητα του πολίτη.

Το έντυπο αυτό αποσκοπεί να καλύψει το κενό ενημέρωσης και την έλλειψη ουσιαστικού διαλόγου για ένα θέμα που μας αφορά όλους: την ιδιότητα του πολίτη.

Παρουσιάζονται εδώ οι «μύθοι» και ορισμένες από τις βασικές κοινοτοπίες και παρανοήσεις που κυκλοφορούν γύρω από τη μετανάστευση, τη συμπερίληψη και την ιθαγένεια, απόψεις που αναπαράγονται και τελικά εδραιώνονται στην κοινή αντίληψη ως αλήθειες. Σε αυτά έρχεται να απαντήσει το παρόν έντυπο, αντιπαραβάλλοντας τεκμηριωμένα στοιχεία και τελικά αποδομώντας μη ισχύουσες αντιλήψεις.

Αθήνα, Μάιος 2022

© 2022, Αθήνα

Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity

ISBN: 978-618-84226-3-6

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ αυστηρά η αναδημοσίευση, ολική, μερική ή περιληπτική αναπαραγωγή, η κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου της έρευνας αυτής με οποιονδήποτε τρόπο (ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity.

«Ελληνική ιθαγένεια: Γνωστοί μύθοι – Άγνωστες αλήθειες»

Αυτοέκδοση

info@g2red.org

Επιμέλεια στα ελληνικά: Χριστιάνα Σμυρνιώτη

Γραφιστικός σχεδιασμός: Ermal N. Tahiraj